

УДК 343.2

Н. А. Савінова,

докт. юрид. наук., ст. наук. співроб.,
завідувач наукового відділу правових
проблем інформаційної безпеки
Науково-дослідного інституту
інформатики і права НАПрН України

УМИСНЕ ПОШИРЕННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЗМІ: АРГУМЕНТИ НА КОРИСТЬ ПОТРЕБИ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ

Стаття присвячена обґрунтуванню актуалізації кримінально-правового забезпечення ефективної протидії маніпуляціям свідомістю людини з боку засобів масової інформації, а також заклику представників кримінологічної та кримінально-правової наук до дискусії щодо криміналізації умисної маніпуляції свідомістю людини з боку ЗМІ.

Ключові слова: недостовірна інформація, вплив ЗМІ, національна безпека, інформаційні загрози, інформаційна безпека, суспільна шкода.

Постановка проблеми. Сьогодні інформаційний продукт, що поширюється засобами масової інформації (далі – ЗМІ¹), все більше перетворюється на психологічно і технічно поміркований засіб впливу на свідомість відповідної аудиторії. Більшість населення історично сприймає повідомлення ЗМІ як *a priori*, правду, адже сприймає такі джерела як «четверту владу» держави, фактично споживає хибну або напівправдиву інформацію, піддаючись породжуваним безчесною інформацією відчуттям, роблячи інколи хибні висновки, приймаючи рішення і діючи відповідно до отриманих зі ЗМІ імпульсів.

Загальновідомо, що поширення недостовірної інформації відноситься до загроз національній безпеці в інформаційній сфері (Закон України «Про основи національної безпеки»). Сьогодні такі діяння носять системний характер, однак ефективної протидії їм у країні й досі не існує. Такої протидії сьогодні навіть не передбачено на рівні стратегій правової політики.

¹ Примітка. У даній статті, використовуючи термін «ЗМІ», автор розуміє телебачення, Інтернет та (у меншому ступені) радіо й друковані ЗМІ.

Наукове висвітлення окресленої проблеми, і, як наслідок, крок до її бачення доктриною кримінального права, акценти кримінально-правової політики на необхідності подолання свавілля ЗМІ, а також практичне відображення таких рішень у законі про кримінальну відповідальність, наведені у цій статті, можуть сприяти подоланню загроз національній безпеці України в інформаційній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зазначена тематика неодноразово підіймалася, але у цьому ракурсі на рівні публікацій та наукових досліджень не висвітлювалась. У частині досліджень кримінально-правового впливу на загрози національній безпеці, у тому числі інформаційній безпеці, слід наголосити на величезному вкладі В. А. Ліпкана та М. В. Карчевського. Проте їх дослідження на момент розробки не мали можливості повною мірою передбачити рівень інформаційних загроз ЗМІ, з якими зіштовхнулася Україна протягом останнього часу (2013–2014 рр.). Цікавими вдаються пошуки у напрямі кримінально-правової оцінки умисних впливів на психіку людини С. О. Яременка.

Протягом 2003–2014 рр. нами проводився науковий пошук засобів кримінально-правового впливу на джерела інформаційної агресії, під час якого була доведена необхідність криміналізації умисних впливів на свідомість населення, у тому числі ЗМІ. Однак проблема кримінально-правової оцінки шкоди від умисного поширення хибної соціально значущої інформації із боку ЗМІ самостійно підіймається вперше.

Метою даної публікації є актуалізація конструктивного наукового діалогу серед представників різних шкіл кримінального права та кримінології, залучення до дискусії досвідчених і молодих учених, адже без наукового діалогу й ефективних кримінально-правових механізмів протидії свавіллю ЗМІ, очевидно, свідомість та автономність волі людини будуть лишатися під загрозою безкарного маніпулювання.

Вбачаючи необхідність переосмислення девіантогенної (криміногенної і віктимогенної) ролі вітчизняних і зарубіжних ЗМІ в Україні, *головним завданням* цієї публікації є доведення науковій спільноті у галузі кримінального права та кримінології необхідності якнайшвидшої криміналізації умисного поширення недостовірної інформації ЗМІ як одного з необхідних заходів забезпечення консенсусу і балансу в інформаційно уразливому суспільстві.

Останніми політичними подіями продемонстровано не лише інформаційну активність, а й інформаційну залежність населення сучасної країни від інформаційних потоків негативного характеру. На базі інформаційної залежності населення в умовах політичного протистояння, кризи, антитерористичної боротьби з одномовним контрагентом інформаційні впливи набувають особливого змісту: будучи серцевиною дистанційних комунікацій, вони можуть виступати засобами психічної підготовки інформаційно залежного населення до наступних невіртуальних впливів. Коротко розглянемо послідовність їх здійснення та їх природу.

Проводячи паралель між умисними впливами на свідомість та здатністю на їх базі маніпулювати автономністю волі (Н. Савінова, Івано-Франківськ, 2014 р.), слід підкреслити значення телебачення, Інтернету та радіомовлення опосередковано керувати поведінкою окремих учасників аудиторії відповідних ЗМІ. Цікавою для кримінального права, хоча і достатньо дискусійною, є прагматична позиція С. О. Яременка, який, наводячи послідовний ланцюг «вплив на свідомість – пригнічення автономності волі», бачить ці два об'єкти впливу в оболонці єдиного явища, позначаючи останнє збиральною у даному випадку конструкцією «вплив на психіку людини»².

Механізм впливів, що можуть здійснюватися ЗМІ, якщо погодитися з підходом С. О. Яременка, врешті-решт, спрямовується на психіку людини,

² Яременко С. О. Технології сублімінального впливу на психіку людини: кримінально-правові аспекти / С. О. Яременко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія ПРАВО. – 2014. – Вип. 27. – Том 3. – С. 91.

але такий вплив може здійснюватися поетапно, спрямовуючись послідовно на окремі сегменти свідомості людини й викликаючи ті чи інші її видозміни.

При цьому механізм готування людини до певних психічних реакцій носить доволі пролонгований характер, адже він утворюється з низки послідовних етапів впливів – первинних, проміжних, кінцевих. У такій конструкції їх, на нашу думку, доцільно розглядати як самостійні, оскільки на первинних етапах такі впливи завдають шкоду саме свідомості (на рівні підсвідомого, або свідомого), а психіка людини реагує на такі втручання пізніше і здебільшого під впливом додаткових інформаційних подразників. Розуміючи це, нескладно побачити саме послідовність діянь-ланцюгів впливів, що були продемонстровані запровадженням на території нашої держави відповідних заходів інформаційної експансії та наступної інтервенції (як інформаційної, так і мілітаристської), що утворили широке поле маніпулятивних конструкцій ЗМІ. Висловлене стосується як зарубіжних, так і тих вітчизняних ЗМІ, що виступали і продовжують виступати виробниками інформаційного продукту і ретрансляторами такого продукту зарубіжного мовлення (телебачення, радіо) та зовнішнього агресивного, провокаційного контенту, або контенту терористичної спрямованості³.

Спробуємо прослідкувати ланцюг інформаційно-мілітаристських посягань на суверенітет держави, який продемонструвало останнє десятиріччя (2004–2014 рр.).

Первинним у такому ланцюзі є зовні безпечний інформаційний захід – формування образів ідентичності. Такий захід між одномовними або одноконфесійними групами здійснюється з використанням розважальних, культурологічних та освітянських інформаційних продуктів у «мирний час». Серед аудиторії відповідного продукту формуються образи спільності: спільного

³*Примітка.* Під контентом терористичної спрямованості у даному випадку розуміється розміщений у вітчизняних ЗМІ власний або ретрансльований інформаційний продукт, який, за визначенням В. П. Ємельянова, має терористичну спрямованість (докладніше див.: Ємельянов В. П. Злочини терористичної спрямованості / В. П. Ємельянов. – Х. : Рубікон, 1997. – 160 с.).

минулого, спільних друзів та ворогів, однакових життєвих цінностей та корисних цілей, схожих або ідентичних підходів до оцінки добра і зла тощо. Таку ідентичність формують, переважно серіали та розважальні програми, в яких висвітлюється побут «типових» родин або відтворюються події, про які відомо аудиторії.

Образи ідентичності, що формуються в аудиторії, є фактично (використовуючи термінологію художників) «грунтуванням полотна». Після цього на ньому можна починати малювати, адже полотно «приймає» фарбу, він вже готовий до відображення роботи майстра: населення відчуває себе єдиним у тих конструкціях, які «закладені» у свідомість на рівня підсвідомого і усвідомленого. Логічно, що *формування ідентичності не може мати будь-яких кримінально-правових наслідків, за виключенням випадків умисних впливів на свідомість людини з метою втягнення її у певні злочинні утворення. Проте виявлення умисних фактів нав'язування таких образів свідчить про потенційну загрозу застосування інформаційних впливів на свідомість населення з боку відповідного джерела мовлення.*

Після формування образів ідентичності для збереження їх стану достатньо підтримувати їх на необхідному уразливому рівні, аби потім у необхідний момент активізувати. Для цього можуть застосовуватися інформаційні заходи більш кардинального впливу, наприклад, ток-шоу, в яких загострюються аспекти протистояння. При цьому особливо важливим для бачення загроз є те, що переважна більшість таких програм сьогодні не лише акцентує увагу аудиторії на певних гострих проблемах, що викликають конфронтацію аудиторії дистанційних комунікацій, а й демонструє результати «голосування», прозорість яких у фахівців викликає певні сумніви. Фактично такі голосування дають аудиторії поза межами студії привід для відмови від власної автономності волевиявлення, ведуть до конформізму з віртуальною «більшістю». Аналогічна картина демонструється програмами новин, що дають інформацію не з позицій виключного фактажу або паритетного аналізу, а всупе-

реч правилами журналістської етики наділяють її певними заангажованими аналітичними коментарями, що призводить також до втрати визначеною частиною аудиторії автономності оцінки, нав'язуючи їй бачення відповідного каналу мовлення. По суті, такий блок оцінюється населенням як істина, оскільки, історично сприймаючи ЗМІ як засіб донесення думки влади до населення (четверту владу), аудиторія переважно довіряє як цій інформації, так і результатам голосування в прямому ефірі, не замислюючись над тим, що і перше, і друге може відбуватися за автономним від реальності сценарієм або умисно залякувати населення. Щодо останньої тези, наприклад, із початку нульових років програми новин російських ЗМІ зазвичай починаються з негативних подій⁴. І ця тенденція спостерігається до сьогодні. Відповідно населення, яке є споживачем цього продукту, значно більше орієнтоване на те, що головне і першочергове, що відбувається в державі, – погане, а решта подій – не важлива.

Як умисне перекручення або подання неправдивих даних соціологічних опитувань, так і умисне поширення хибних, перекручених або насичених заангажованих коментарями новин уже містить значний рівень загрози впливу на свідомість населення, адже ці дії за умови готовності населення відреагувати на них можуть виступати провокаціями до вчинення агресивних дій, масових заворушень, сепаратистських проявах, учинення злочинів терористичної спрямованості, геноциду тощо.

Виходячи з наведеного, підготовленою для сприйняття агресивних вкидань інформації є аудиторія, яка внаслідок формування у свідомості індивідів, що її утворюють, образів ідентичності, довіри ЗМІ та здатності до некритичного сприйняття соціально значущої інформації, інформаційної агресії здатна до вчинення керованих ззовні психічних проявів.

⁴ Панарин И. Н., Панарина Л. Г. Информационная война и мир / И. Н. Панарин, Л. Г. Панарина. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2003. – С. 118.

Отже, повертаючись до попередньої тези щодо тривалості й етапності (ланцюговості) здійснення інформаційних маніпулятивних впливів, слід підкреслити, що *маніпулятивні інформаційні впливи ЗМІ можуть спрямовуватися як на свідомість людини (1), так і на її психіку (2). У випадку спрямування посягань на свідомість людини (1) метою вчинюваного діяння є пригнічення критики та автономності волі людини. Маніпулювання психікою людини (2) може здійснюватися через значний проміжок часу після підкорення свідомості інформаційними маніпулятивними технологіями. Реакція психіки людини як прояв усвідомленого і підсвідомого у діях та рішеннях може здійснюватися лише в разі попередньої інтелектуальної підготовки жертви інформаційної агресії, коли свідомість готова дати поштовх відповідним психічним проявам.*

Як доводить наш аналіз змісту досліджень державного проекту символічної політики м'якої сили (РФ)⁵, інформаційно підготовлені значні групи населення згодом можуть використовуватися агресором для прийняття рішення, наприклад, щодо «м'якого» захоплення (анексії) Автономної Республіки Крим та створення сепаратистських угруповань на Донбасі. Так, зокрема, на базі сформованих образів ідентичності агресорові шляхом маніпулювання негативними усвідомленими конструкціями і підсвідомим «фоном», а також шляхом спекулювання спільністю та ідентичністю (мова, релігія, спільне минуле, спільні вороги та ін.) вдалося схилити певну частину населення до аморфного сприйняття і непротивлення вторгненню на територію держави, а в окремих випадках – позитивного сприйняття такого вторгнення та участі у злочинах на користь іншої країни (на території АРК) або терористичної організації (на території Донбасу). Наслідки і реальність такого вторгнення переважна більшість населення цих регіонів на той момент не оцінювала.

⁵ Символическая политика : сб. науч. тр. / РАН; ИНИОН; Центр соц. науч.-информ. исслед. ; отд. полит. науки, отв. ред. Малинова О. Ю. – Вып 1: Конструирование представления о прошлом, как властный ресурс. – М. : ИНИОН РАН, 2012. – 336 с.

Результати інформаційної підготовки населення, на формування якої націлена так звана символічна політика, можуть носити як загальний (нормальний), так і кардинально протилежний характер (залежно від специфічних рис особи, яка є мішенню інформаційних впливів). Залежно від особливостей ментальності, інтелекту, психологічної уразливості, здатності чи нездатності протистояти інформаційному тиску, здатності до критики тощо особи, яка зазнає інформаційний вплив, з часом може демонструвати кримінальні або віктимні девіації. Саме на формування у населення відхилень від норми протиправної поведінки і можливість дистанційно та локально керувати поведінкою груп і націлені інформаційні маніпулятивні впливи.

Девіації, що їх викликають інформаційні маніпулятивні технології, можуть мати як величезний просторовий діапазон, так і кардинально протилежну об'єктивну й суб'єктивну оцінку. Описана П. О. Сорокіним у 1914 р. у праці «Преступление и кара, подвиг и награда» модель психічного ставлення індивіда до вчинюваного ним відображає таку позицію повною мірою. Так, в указаній праці ми знаходимо таке пояснення: «... у того или иного индивида, *коль скоро он квалифицирует тот или иной акт того или иного субъекта – как преступный или как услужливый – в силу психической необходимости – неизбежно или карательное, или наградное реагирование в той либо иной форме, начиная с внутреннего недовольства и мягкого порицания и, соответственно, переживания симпатии и одобрения и кончая убийством и самопожертвованием*»⁶ (курсив мій – Н. С.). Сформоване свідоме ставлення і, відповідно, психічні прояви виступають ключовими в оцінці певних діянь як злочинних чи позитивних.

Говорячи про взаємозв'язок індивідуальної оцінки певного діяння суб'єктом як злочину або подвигу та відповідного об'єктивного ставлення до такої оцінки як до злочинних чи героїчних, слід звернутися до вітчизняного

⁶ Сорокин П. Преступление и кара, подвиг и награда : социологический этюд об основных формах обществ. поведения и морали / П. А. Сорокин ; с предисл. М. М. Ковалевского. – Спб. : Я. Г. Долбышев, 1914. – С. 111.

досвіду криміналізації⁷ і наступної декриміналізації⁸, що відбулися у січні-березні 2014 р., та всенародного визнання героями осіб, які вчинювали діяння, що первинно були криміналізовані. Спочатку законодавцем «екстремістські» прояви були оцінені як злочинні, але внаслідок зміни політичної еліти думка законодавця кардинально змінилася, і такі діяння були декриміналізовані.

Аналогічна, хоча і дзеркальна оцінка ситуації у частині інформаційної заангажованості була продемонстрована населенням АРК та Донбасу, про що йшлося вище. Ментальна спільність, наближеність і мовна близькість до РФ зумовили легке запровадження символічної інформаційної політики відповідної держави; через інформаційні маніпуляції (зниження критики, пригнічення автономності волі) були перекручені суспільні оцінки як позицій «свої» – «чужі», так і різниці між злочином і подвигом. Завдяки останньому значна частина населення, зокрема, донбаського регіону добровільно й ініціативно взяла участь у терористичних формуваннях на Сході України.

Повертаючись від соціологічного екскурсу в площину правової оцінки, слід оцінити сутність криміналізації саме тієї частини населення, яка через інформаційні впливи, деструкцію свідомості і відповідні психічні прояви перейшла межу закону, усвідомлюючи такий перехід як позитивну, героїчну поведінку. *Під впливом інформаційних маніпуляцій було сформоване бачення окремими категоріями населення суті вчинюваних злочинних діянь *mutas mutandis* як подвигу.* Опускаючи питання винності індивідів, кримінологам і фахівцям у галузі кримінального права варто звернути увагу на роль саме ЗМІ, які і стали причиною таких рішень індивідів.

Іншим проявом інформаційних впливів, який так само необхідно оцінити кримінологам, є інформаційне пригнічення населення, його умисна віктимізація. Якщо під віктимізацією у доктрині розуміти перетворення

⁷ Смелянов В. П. Злочини терористичної спрямованості / В. П. Смелянов. – Х. : Рубікон, 1997. – 160 с.

⁸ Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України : Закон України від 28.01.2014 р. № 732-VII // Відом. Верхов. Ради України. – 2014. – № 22. – Ст. 811.

особи на жертву злочину, яка, за словами Д. В. Ривмана, може відбуватися на індивідуальному та масовому рівнях⁹, то роль маніпулювання свідомістю ЗМІ заради сьогоденного досягнення віктимного стану суспільством безперечна.

Отже, у конструкції інформаційних маніпулятивних впливів роль ЗМІ щодо віктимізації населення вагома. Найважливішими компонентами, що мають місце у таких маніпулюваннях, є: постійне нагнітання інформаційного тиску недостовірної агресивної інформації. Такий тиск формує в уразливій частини населення відчуття страху та паніки, і, як наслідок, нездатності протистояти як інформаційним, так і реальним посяганням. Доказами такої «конструктивної» взаємодії інформаційних впливів і подальших агресивних дій у реальному вимірі є послідовне триваюче формування образів ідентичності; запровадження символічної політики «м'якої» сили через відповідні ЗМІ в АРК, на базі сформованої віктимологічної аудиторії та ситуації на півострові – його наступна анексія.

Переходячи з мікро- на макрорівень (адже масовість впливів забезпечується сьогодні виключно ЗМІ), необхідно звернути увагу на те, що як криміналізації, так і віктимізації населення ЗМІ сьогодні в державі не приділяється фактично ніякої уваги. У 2008 р. у монографії «Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження)» вказувалося: «Особливість віктимізації полягає у тому, що цей процес *не заданий* спеціально суспільством, а *тому й не стимулюється* нами у суспільних цілях»¹⁰ (*курсив наш – Н. С.*). Якщо питання «незаданості» і «не стимулювання», на наш погляд, є більш-менш дискусійним, то питання відсутності в державі ефективної протидії віктимогенним факторам взагалі сумнівів не викликає. Так, у цитованому вище дослідженні окрема увага приділялася саме інформаційним впливам на свідомість населення як чинникам, що породжують віктимогенез. У роботі за-

⁹ Ривман Д. В. Кримінальна віктимологія / Д. В. Ривман. – СПб. : Питер, 2002. – С. 81.

¹⁰ Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / кол. авт.; за заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. – Х. : Кроссроуд, 2008. – С. 243.

значалося, зокрема: «У наш час суспільство постійно піддається різним інформаційним впливам... Наслідки такого руйнівного впливу вже є»¹¹. «Саме засоби масової комунікації здійснюють своєрідний інформаційний фон, на основі якого людина формує певний світогляд щодо способу і стилю життя, моделей поведінки»¹².

Утім, до цього часу в державі не криміналізовані умисні впливи на свідомість населення.

Очевидно, що як у схемі криміналізації, так й схемі віктимізації через ЗМІ роль жертви маніпуляцій належить індивіду, члену суспільства, який унаслідок відповідних інформаційних маніпуляцій ЗМІ в умовах конфронтації перетворюється на злочинця чи жертву. Відбувається це некеровано, і держава не вживає необхідних заходів для захисту населення від інформаційних маніпуляцій ЗМІ. Отже, відповідальності за такі впливи в державі до сьогодні не існує.

У 2013 р. В. О. Туляков звертав увагу наукової спільноти на необхідність зміни застарілих доктринальних конструкцій кримінально-правових відносин із діади «злочинець – держава» та «злочинець – суспільство» на включення у таку систему інституту потерпілого і бачення кримінально-правових відносин із позицій тріади «злочинність – держава – суспільство», в якій завдяки гомеостазу системи можуть працювати компенсаторні механізми¹³, завдяки яким задекларовані в державі права потерпілого набуватимуть реального захисту кримінальним правом.

Із розумінням реалій державного нігілізму щодо криміналізації умисних впливів на свідомість населення з боку ЗМІ додаткової аргументації набуває і твердження цитованого автора щодо необхідності видозмін *circulus vitiosus* кримінальної відповідальності «злочинець – жертва» на концепцію

¹¹ Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження). – С. 246.

¹² Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження). – С. 250.

¹³ Туляков В. А. Социальная физика и уголовная ответственность / В. А. Туляков // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 87.

невідвортної відповідальності у схемі «злочинець – жертва – держава»¹⁴. Так, В. О. Туляков позиціонує таку необхідність, виходячи з констатації *post factum* вчинення, говорячи про компенсаторні та реституційні заходи.

Роль ЗМІ як медіатора (посередника, а інколи й організатора чи підбурювача) вчинення злочину під впливом інформаційних маніпуляцій державою не оцінюється. Відповідно фактична жертва інформаційного впливу, зокрема, особа, що вчинила злочин під впливом маніпуляцій, лишається на одинці і має понести відповідальність без урахування її вольового стану на момент вчинення злочину під впливом інформаційних маніпуляцій. До жертви злочину, яка зазнала віктимних девіацій, за загальною тенденцією належні компенсаторні та реституційні заходи так само застосовані бути не можуть.

Сьогодні питання криміналізації інформаційних маніпулятивних впливів на свідомість населення у нашій державі стоїть достатньо гостро. Ми бачимо такі наслідки інформаційних впливів на свідомість населення, яких до цього історія людства не знала. Шкода від інформаційних маніпуляцій ЗМІ, що її зазнали людина, суспільство і держава, сьогодні реально оцінюється переважно фахівцями національної безпеки, військової справи та соціології. Отже, факт її визнання нібито оминається фахівцями у галузі кримінального права.

Видається, що сьогоденні реалії повною мірою доводять необхідність визначення того факту, що питання криміналізації таких діянь, як маніпулювання свідомістю населення через ЗМІ та інформаційна експансія, необхідно вирішувати якнайскоріше. Допускаємо, що Україна може стати флагманом криміналізації таких діянь, однак це буде повною мірою логічно, адже саме населення нашої країни у 2013–2014 рр. зазнало впливів сучасної інфор-

¹⁴ Туляков В. А. Социальная физика и уголовная ответственность / В. А. Туляков // Актуальні проблеми кримінальної відповідальності : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 10–11 жовтня 2013 р. / редкол. : В. Я. Тацій (голов. ред.) та ін. – Х. : Право, 2013. – С. 88.

маційної війни, яка утворила базу для актів сепаратизму і тероризму, агресії до мирного населення та масових жертв.

Очевидно, що такий напрям кримінально-правової науки в сучасних умовах і в умовах стабілізації вітчизняного соціуму мав би бути віднесений до пріоритетних напрямів вітчизняної правової науки.

Савинова Н. А. Умышленное распространение недостоверной информации СМИ: аргументы в пользу необходимости криминализации.

Статья посвящена обоснованию актуализации уголовно-правового обеспечения эффективного противодействия манипуляциям сознанием человека со стороны средств массовой информации, а также призыву представителей криминологической и уголовно-правовой наук к дискуссии в отношении криминализации умышленной манипуляции сознанием со стороны СМИ.

Ключевые слова: недостоверная информация, воздействие СМИ, национальная безопасность, информационные угрозы, информационная безопасность, общественный вред.

Savinova N. A. Intended infliction dissemination of false information of the media: arguments for criminalization needs.

The article is dedicated grounding updating criminal law providing effective response to manipulation of human consciousness on the part of the media (media) and call representatives of criminological and criminal legal science to debate on the criminalization of intentional manipulation of consciousness of the person by the media.

Key words: intentional dissemination of false information, media effects, media manipulation, threats to national security in the information sector, information threats, information security, impacts on human consciousness, the effects on the population, impacts on the autonomy of the will of person, violation of the autonomy of the will, public danger, harm public.